

CHURCHILL ȘI TITO

SOE, Bletchley Park și sprijinirea comuniștilor
iugoslavi în cel de-al Doilea Război Mondial

CHRISTOPHER CATHERWOOD

Cuprins

Mulțumiri	6
Prefață	10
Capitolul 1	
O scurtă istorie a Balcanilor	15
Capitolul 2	
Ave, Cezar! Marea Britanie, SOE și Iugoslavia după 1941	31
Capitolul 3	
O conspirație în Cairo	43
Capitolul 4	
Dezvăluirea operațiunilor Sigint de la Bletchley Park	58
Capitolul 5	
MI3: Povestea dezvăluită	64
Capitolul 6	
Bailey și bomba Mihailovic	83
Capitolul 7	
Haosul și masacrul de pe munte	103
Capitolul 8	
Misiunea Maclean	114
Capitolul 9	
Lawrence al Iugoslaviei: Aventurile lui Slim Farish	139

Capitolul 10

Adevăratul raport OSS despre Mihailovic	145

Capitolul 11

Conspirația Păstorului	152

Capitolul 12

Churchill, Gettysburg și Iugoslavia, 1945	171

Anexă - Exemplu de comunicații Sigint	179

Bibliografie	181

Cărți și Articole	182

O scurtă istorie a Balcanilor

Pentru cei care vor să știe cine a ucis pe cine și de ce

Niciun eveniment nu este întâmplător și niciun conflict nu este lipsit de context, motiv pentru care amploarea șocantă a măcelului din timpul destrămării Iugoslaviei în anii 1990, a fost o reflectare sau o continuare a subiectului cine pe cine a ucis în anii 1940. Prin urmare, perioada avută în vedere în acest studiu rămâne un subiect palpitant chiar și astăzi în acea regiune frământată de multe conflicte. Oamenii din secolul al XXI-lea folosesc plăcuțe de înmatriculare auto cu data de 1389 - o bătălie pe care sârbii au pierdut-o cu atâtea secole în urmă, dar care pentru mulți dintre ei, în Serbia și în comunitățile de imigranți sârbi din SUA, este chiar mai importantă decât cea ce li s-a întâmplat în trecutul recent.

Și nu numai atât, dar în lumea de astăzi trebuie să ne punem întrebarea ce și unde este Iugoslavia? Dacă te uiți pe o hartă actuală, nu o vei găsi. Dar a existat ca țară din 1918 până în 1941 și, din nou, din 1945 până în anii 1990, când s-a dezintegrat într-o mulțime de țări beligerante, cu granițe pe care nu toată lumea le recunoaște nici până în ziua de astăzi. Trebuie să ai peste treizeci de ani ca să fi auzit de ea, darămite să știi cine a locuit acolo și cât a timp a existat.

În timpul conflictului din anii 1990 s-a scris mult despre „ura străveche” și despre rivalități vechi de secole, totul în încercarea de a explica unui public nedumerit din Europa de Vest și din SUA de ce, la zeci de ani de la masacrul în masă din cel de-al Doilea Război Mondial, după un asemenea carnagiu în Europa, oamenii încă se mai gândeau unii la alții în cele mai odioase și barbare moduri posibile. Chiar și în secolul al XXI-lea, trupele NATO rămân în unele zone din Balcani, pentru a menține pacea și pentru a preveni genul de masacre care au avut loc, de exemplu, la Srebrenica în 1995. Atunci peste 8.000 de bărbați și băieți bosniaci nevinovați au fost omorâți de forțele sârbe, genul de ucidere în masă despre care lumea întregă spera că a încetat odată cu Holocaustul și cu sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial în

1945. Sentimentele survenite în anii 1990 au fost aplicate retrospectiv anilor 1940, astfel încât o istorie autentică și contextuală a implicării Alițiilor în Balcani reprezintă acum un teritoriu plin de curse și de capcane pentru cei neavizați.

Cititorii din a doua decadă a secolului al XXI-lea, au uitat multe dintre aceste aspecte ca urmare a evenimentelor din 11 septembrie 2001, sau 9/11, așa cum este universal cunoscută acum acea oroare. În vremurile noastre, există încă povești macabre despre atrocități și măceluri în masă, chiar dacă nu se mai desfășoară în Europa, cum a fost cazul Balcanilor, ci departe de Europa de Vest și de SUA, în zone precum Orientul Mijlociu. Așadar, poate că acum este puțin mai ușor să-ți faci o idee asupra problematicii, și să pui povestea tristă a istoriei Peninsulei Balcanice din secolul al XX-lea într-o lumină obiectivă. Este de sperat să fie așa, însă amintirile din acea regiune sunt într-adevăr foarte vechi - cu secole în urmă - și, prin urmare, nu poți fi atât de optimist pe cât ar trebui să fii.

Una dintre cele mai bune relatări istorice atât a anilor 1940, cât și a anilor 1990 rămâne, pe bună dreptate, cea a academicianului american John Lampe: *Yugoslavia as History: Twice there was a Country (Iugoslavia ca istorie: De două ori a fost o țară)*, care a fost publicată între Acordurile de la Dayton din 1995, care au pus capăt conflictului din Bosnia, dar înainte de războiul din Kosovo din 1999.¹ Neutralitatea scrierilor sale a anunțat o mare parte din ceea ce urmează, împreună cu alte lucrări enumerate în notele de subsol, inclusiv cea a lui Marcus Tanner: *Croatia: A Nation Forged in War (Croatia: O națiune făurită în război)*.²

Dar nu toată lumea vede lucrurile așa, iar cel de-al Doilea Război Mondial este adesea privit nu prin prisma timpului său, ci prin cea a conflictului din anii 1990 - citind istoria invers.

Prin urmare, ceea ce urmează va fi controversat, deoarece persoanele implicate în conflict au interpretări fundamentale diferite una față de cealaltă cu privire la ceea ce s-a întâmplat în trecut și de ce. Oamenii au murit din cauza modului în care alții, în secolul al XX-lea, au privit evenimentele care au avut loc cu secole înainte. Și ca nu cumva cititorii din Occident să considere acest lucru ciudat, nu au murit oare milioane de victime, complet nevinovate, în anii 1940, din cauza germanilor, care se presupune că erau mai avansați și civilizați? În ce măsură secolul al XXI-lea este în mod similar dominat de modalități de a privi istoria, de la Irlanda de Nord până la interpretările divergente ale Războiului Civil din SUA? De exemplu, drapelele, cu tot simbolismul lor, pot fi la fel de toxice în prezent cum au fost pentru strămoșii noștri, cu generații în urmă. Nu suntem atât de diferiți de ceea ce s-a întâmplat de două ori în secolul al XX-lea în fosta Iugoslavie, așa cum ne-ar plăcea să credem.

Una dintre cele mai mari probleme este ceea ce John Lampe numește

„pseudo-istorie”⁴³ Aceasta se extinde chiar și în perioada în care triburile slave și-au părăsit ținuturile natele în primele secole după căderea Imperiului Roman în Occident. Ne gândim la anul 476 ca fiind sfârșitul Romei, pentru că așa l-am perceput noi, în partea noastră de Europă. Dar uităm că Imperiul de Apus a fost cel care a căzut, în timp ce Imperiul de Răsărit a continuat până în 1453, odată cu cucerirea Constantinopolului de către otomani. În mod similar, atunci când avem în vedere Reforma din Europa de Vest din secolul al XVI-lea, uităm, de asemenea, că prima scindare a creștinătății a avut loc în 1054, când Biserica Ortodoxă Răsăriteană s-a despărțit de romano-catolicism.

Pentru mințile secolului al XXI-lea, toate acestea ar putea părea speculații ezoterice, batjocura scolasticii obscure dezbătând la nesfârșit probleme triviale de importanță minoră. Dar pentru milioane de oameni aceste probleme rămân la fel de vii și fundamentale ca întotdeauna, însă în amintirile Occidentului pe care epoca noastră seculară le uită. Scindarea dintre interpretarea romano-catolică (și ulterior și cea protestantă) a naturii Sfintei Treimi, pe de o parte, și cea a Ortodoxiei, pe de altă parte, nu a fost doar o diviziune teologică. A devenit parte din însăși identitatea și imaginea de sine a protagoniștilor săi, deoarece, pentru cea mai mare parte a istoriei creștinismului, locul în care locuiești a determinat atât cine ești, cât și ceea ce crezi.

Ne amintim de acest lucru în cazul Reformei: Anglia era protestantă și Franța era catolică. Anglia a fost efectiv relansată ca națiune protestantă sub domnia Elisabetei I, spre deosebire de Franța sau Spania catolică, cei mai aprigi dușmani ai națiunii. În prezent, în Anglia, după cum subliniază scriitorii precum Graham Greene și Evelyn Waugh, inclusiv în biografia martirului catolic Edmund Campion scrisă de acesta din urmă, să fii catolic însemna să fii trădător⁴⁴. Țara ta îți-a determinat credința, nu propriile convingeri. Gândește-te atunci, dacă ești britanic, la diviziunile religioase din Irlanda de Nord. Dacă ești scoțian, gândește-te la rivalitatea „old firm” dintre echipele Celtic și Rangers, bazată pe diferențele dintre catolici/Celtic și protestanți/Rangers până în ziua de azi.

Linia de demarcație între cele două jumătăți ale diviziunii inițiale - cea din 1054 - nu este nicăieri mai acută decât în Balcani. Și, ca nu cumva să credem că este o problemă academică în vremea noastră, este una dintre cele mai bune explicații a ceea ce se întâmplă în Ucraina (sensul literal al acestei denumiri fiind „zonă de frontieră”) chiar în momentul în care este scrisă această lucrare. Ucraina este un teritoriu disputat între Polonia catolică la vest, și ortodoxia rusă la est. Catolicismul este religia națională și identitatea de sine a Poloniei, așa cum Ortodoxia este pentru Rusia, din nou după căderea Uniunii Sovietice în 1991.

Așadar, putem reține acest lucru: nu a existat nicio țară precum Iugoslavia înainte de 1918. (La drept vorbind, în acel an a fost constituită ca Regatul

sârbilor, croaților și slovenilor, dar Iugoslavia este numele sub care a existat cea mai mare parte a istoriei sale.) Prin urmare, poate fi cu adevărat ură străveche ceva care datează din vremuri atât de recente precum 1918? Iugoslavia a fost o creație în întregime a secolului al XX-lea, un teritoriu care nu mai există, la fel cum și Ducatul Burgundiei sau Imperiul Austro-Ungar au dispărut, cu timpul, de pe hartă.

Dar nu este chiar atât de simplu. Strămoșii locuitorilor slavi de astăzi din Balcani au venit mii de kilometri din stepe, ținutul lor de baștină. Totuși, au ajuns pe un teritoriu deja populat, numit Iliria în timpul romanilor. Însă, încă se mai discută și astăzi despre cine exact poate sau nu să descindă din ilirienii originali, lucru care va atrage posibil vărsare de sânge, după cum se va vedea în continuare.

Cei mai mulți consideră că slovenii de astăzi sunt propriul lor popor, slav, dar care nu au exact aceeași rădăcină ancestrală ca sârbii și croații. De când au început luptele, în anii 1990, puțini oameni de origine sârbă au trăit în Slovenia; slovenii nu prezentau un interes real pentru marii naționaliști sârbi din Belgrad, astfel încât au fost repede dați uitării. Timp de secole, Slovenia a fost, în esență, Ducatul austriac Carniola - entitate prin care această zonă a fost cunoscută până în 1918. Germanii, sub forma dinastiei Habsburgilor din 1334, pe care au condus-o, erau catolici, la fel ca și slovenii înșiși. Un oraș precum capitala actuală, Ljubljana, arată și se simte ca un oraș european central și, după cum vom vedea, doar evenimentele din 1918 consideră în mod clar Slovenia din Europa Centrală, ca făcând parte din aceeași națiune cu statele foarte puternice balcanice de la sud.

Din punct de vedere istoric, este probabil ca sârbii și croații să fie, de fapt, la origine, același popor. În timp ce naționaliștii din ambele națiuni ar nega astăzi că vorbesc aceeași limbă, în timpul epocii iugoslave - și, prin urmare, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial - dialectele, în esență identice, s-au reunit sub denumirea de sârbo-croată. Din punct de vedere lingvistic, acest lucru este corect, deoarece deosebirile în realitate nu diferă de variațiile regionale ale limbii engleze pe care le vedem, de exemplu, la Londra, pe de o parte, sau la Newcastle, pe de altă parte, sau de varietățile din limba engleză americană dintre California și New York.

Conform acestei înțelegeri neutre, sârbii și croații sunt, dacă nu de aceeași rasă, foarte apropiați unii de ceilalți, cu siguranță în ceea ce privește momentul în care strămoșii lor comuni au ajuns în Peninsula Balcanică după căderea Romei. Și mai sunt și bosniacii, din nou identici din punct de vedere lingvistic cu sârbii și croații, dar a căror ascendență precisă și curs al istoriei rămân disputate și astăzi, chestiune pentru care s-a vărsat, din nou, mult sânge nu mai departe de anii 1990.

Fiecare dintre aceste grupuri s-a unit în jurul diferitelor regate din Peninsula Balcanică pe parcursul următoarelor câteva secole. Dar trebuie să ne

amintim cu cine s-au învecinat pentru a urmări modul în care vor evolua. Căci, deși ar fi putut fi la origine variante ale aceleiași rase, fiecare dintre ele se va dezvolta în direcții total diferite de-a lungul mileniului și după.

Croația și litoralul său adriatic, Dalmația, nu se aflau departe de Veneția, marele oraș-stat și națiune comercială care va dăinui ca entitate independentă până în 1797. Croații au perceput în mod corect expansiunea venețiană ca pe o amenințare la adresa propriei lor integrități teritoriale, iar în 1102 au făcut pasul de a se alinia la vastul regat maghiar de la nord de ei. În acele vremuri, Ungaria includea ceea ce astăzi este Slovacia și partea transilvăneană a României, precum și provincia Burgenland din Austria. Era unul dintre cele mai puternice regate ale vremii sale. Înțelegerea cu Croația din 1102 s-a dovedit a pune capăt unui stat croat independent până în anii 1990, Croația fiind inclusă în marele regat maghiar, la început cu o oarecare autonomie, dar niciodată ca o entitate cu adevărat suverană până în vremurile noastre.

Acest lucru a însemnat o diferență culturală permanentă pentru croați. Ei au făcut parte dintr-un imperiu romano-catolic aflat sub conducerea dinastiei austriece de Habsburg din 1526 până în 1918. Prin urmare, Croația face parte din Balcani din punct de vedere geografic, dar din punct de vedere cultural, spiritual și intelectual face parte din Europa Centrală, fiind condusă de la Budapesta timp de peste opt secole. Poate că vorbesc o limbă asemănătoare cu cea sârbă, dar au alfabetul latin și sute de ani în care au fost conduși nu de oameni diferiți din punct de vedere etnic/religios, ci de semenii catolici, a căror importanță istorică și psihologică era deja vădită în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, dar și mai mult în conflictele care au izbucnit în anii 1990 în această regiune.

Nu trebuie să uităm faptul că, timp de sute de ani, ceea ce astăzi reprezintă Provincia Dalmată a Croației a fost destul de separată de partea nordică a regatului, condusă de maghiari. Multe porturi de la Marea Adriatică s-au aflat sub influența venețienilor, urmând ca, în scurt timp, să se întâmple același lucru cu o mare parte din zona rurală dalmată, împreună cu peninsula Istria. Arhitectura venețiană a supraviețuit, la fel ca multe dintre clădirile din epoca romană, cum ar fi palatul lui Dioclețian din Split. Abia în 1815, Dalmația a intrat sub stăpânirea Habsburgilor și, chiar și atunci, nu a fost condusă din capitala maghiară, Budapesta, ci din capitala austriacă, Viena.

Abia după Primul Război Mondial și după înfrângerea și dizolvarea Imperiului Austro-Ungar, renumita Coastă Dalmată s-a unit definitiv cu restul Croației. Chiar și după 1918, unele părți de coastă au rămas sub stăpânire italiană, iar în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, italienii încă își revendicau suzeranitatea (în calitate de moștenitori ai venețienilor) asupra unei mari părți din Dalmația. Din punct de vedere cultural, regiunea păstrează o puternică amprentă italiană, astfel că, deși face parte din Balca-

ni, din punct de vedere geografic, în toate celelalte privințe este mai aproape de Occident decât este de vecinii săi din Balcani, așa cum nu pot să nu observe miile de turiști care își petrec acolo vacanța de vară. Unele dintre cele mai frumoase stiluri arhitecturale italienești din Europa și unele dintre cele mai vechi vestigii romane, se află în Croația, nu în Italia.

Cea mai mare parte a regatului Ungariei (inclusiv Transilvania, parte a României din 1918) a fost cucerită în Bătălia de la Mohács în 1526 de către armata otomană invadatoare, căreia puțin i-a lipsit să captureze, de asemenea, însăși Viena în 1529. O parte din Ungaria a rămas sub stăpânire habsburgică, iar aceasta includea părți din Croația, care astfel a reușit, de asemenea, să evite să fie nimicită de dominația turcă. Cu toate acestea, alte părți ale Croației s-au aflat, ca și restul Ungariei, sub stăpânire otomană până la marile răsturnări de situație din anii 1690, când armatele austriece, sub comanda faimosului lor general, Eugene de Savoia, au început lupta împotriva amenințării vechi de secole dinspre Constantinopol. Astfel, până la începutul secolului al XVIII-lea, regatul Croației, mai puțin partea încă venețiană de coastă – a fost reunit, dar se afla încă sub stăpânire maghiară.

Cu toate acestea, pentru popoarele slave aflate mai jos în Peninsula Balcanică, avea să fie total diferit, iar acest lucru urma să lase o amprentă permanentă asupra acestor regiuni, care există până astăzi.

Pentru o vreme, atât Serbia, cât și Bosnia s-au aflat sub imensul Imperiu Bizantin, care a stăpânit o mare parte din Balcani împreună cu teritoriul din Anatolia actuală. Interesant este că, deși ne amintim adesea de conflictul bizantino-selgiuc, dintre Bizanț, pe de o parte, și Imperiul Selgiuc musulman de etnie turcă pe de alta, uităm că unii dintre cei mai mari dușmani ai Imperiului Bizantin erau compatrioții creștini ortodocși din Europa, în special bulgarii. Nu degeaba unul dintre cei mai mari conducători bizantini, Vasile al II-lea (care a domnit între 976 și 1025), era cunoscut sub porecla înflorătoare de Vasile, Omorătorul de bulgari.

Abia după moartea sa, bizantinii au pierdut o mare parte din Anatolia în fața turcilor selgiucizi, în epica bătălie de la Manzikert din 1071. Acest eșec militar devastator a fost cel care i-a determinat pe împărați să facă greșeala uriașă de a se îndrepta spre Occident și de a solicita trupe, o eroare pe care o cunoaștem astăzi ca fiind originea Cruciadelor.

Teoretic, Cruciadele au fost concepute pentru ca Occidentul să vină în ajutorul Bizanțului împotriva marilor imperii musulmane care se dezvoltau în Anatolia și în Orientul Mijlociu. După cum știm din istoria occidentală, cruciații aveau să transforme solicitarea în întregime în scopuri proprii, rezultatele fiind în cele din urmă dezastruoase atunci când Saladin a lansat o contraofensivă la sfârșitul secolului al XII-lea.

Dar mult mai gravă, din multe puncte de vedere, a fost așa-numita a patra cruciadă din 1204, care s-a dovedit a nu fi nimic de genul acesta. În-

curajați de lăcomia și venalitatea venețiană, cruciații s-au perindat din Țara Sfântă până în Bizanț, cucerind marele oraș în 1204. Deși Imperiul Latin a durat doar câteva decenii, daunele provocate au fost colosale și, în cele din urmă, catastrofale. Suntem obișnuți ca musulmanii să ceară iertare pentru Cruciade, dar uităm că, nu mai departe de 2001, când Papa Ioan Paul al II-lea a vizitat Grecia, Biserica Ortodoxă Greacă a cerut, în mod similar, pocăință pentru absurditatea cruciadelor.

Din punct de vedere istoric, cazul lor este ireproșabil. Imperiul Bizantin restaurat în 1261 nu mai era decât o umbră minusculă a ceea ce fusese înainte și avea să fie distrus în 1453, pentru a deveni capitala Imperiului Otoman, enorma superputere a vremii, care lua proporții din ce în ce mai uriașe. Cruciații, în lăcomia lor, au distrus singura putere suficient de capabilă să reziste cuceririi otomane nu doar a Balcanilor, ci poate chiar a Europei însăși. Uităm că Europa a scăpat ca prin urechile acului în 1529 și, din nou, în 1683, când otomanii aproape au cucerit Viena și, astfel, poarta de intrare în însăși inima continentului. După cum maghiarii și croații nu uită niciodată că au existat peste 160 de ani de dominație otomană și în Europa Centrală.

Inițial, însă, și alte țări au beneficiat de pofta de cucerire a venețienilor. După cum spun cei care cunosc piesa Othello a lui Shakespeare, Veneția a stăpânit părți din Marea Egee, inclusiv insulele Creta și Cipru, timp de peste trei secole. Iar pe teritoriul Serbiei de astăzi, o dinastie a reușit să creeze un imperiu propriu în Balcani. Aceștia au fost regii Nemanja, atingând apogeul în timpul lui Ștefan Dušan (a domnit între 1331-1355), care s-a autoproclamat țar sau împărat al sârbilor și grecilor în 1346. Imperiul său s-a răspândit pe mai multe state actuale, printre care o mare parte din ceea ce este astăzi partea de nord a Greciei. Epoca sa este considerată de mulți sârbi ca o epocă de aur, fiind perioada în care au fost cea mai mare putere din Balcani.

Din păcate, moștenirea sa nu i-a supraviețuit. În 1389, o mare forță otomană a invadat Serbia, iar în Bătălia de la Kosovo Polje (de la Câmpia Mierlei) sârbii au fost înfrânți. Până în ziua de azi, sârbii încă comemorează această pierdere, iar în 1989, aniversarea a cinci sute de ani, s-a dovedit un apel fatal pentru naționaliștii sârbi, care, fără îndoială, au condus Iugoslavia pe drumul spre război civil, masacru și dezintegrare.

Dar, în timp ce marele imperiu sârb a dispărut, Serbia însăși (și zeci de mici principate care au luat naștere în urma evenimentelor din Kosovo) a fost cucerită definitiv de otomani abia în 1459. Micul stat bosniac a fost învins în mod asemănător în 1463. Nu este o coincidență faptul că aceste date urmează distrugerii Imperiului Roman de Răsărit, Bizanțul, în 1453. Până atunci, otomanii se bucuraseră de o poziție de forță în Balcani, însă căderea Imperiului Bizantin a fost cea care le-a permis să cucerească cât mai mult din Europa de Sud-Est. S-ar putea spune că din 1453 până la înfrângerea lor

în fața Vienei de către forțele poloneze ale lui Jan Sobieski în 1683, întreaga Europa, nu doar partea sudică, a trăit cu frica invaziei și cuceririi otomane.

În secolul al XIX-lea, Imperiul Otoman a fost considerat ca fiind „omul bolnav al Europei”, după ce fusese diagnosticat astfel de țarul Rusiei, Nicolae I. Marile puteri europene, precum Marea Britanie și Franța, au susținut că se afla în această situație încă din 1683, însă de-abia la începutul secolului al XIX-lea a început în mod serios retragerea majoră a cuceririlor lor anterioare. Încet, dar sigur, națiunile care se aflau sub jugul străin otoman, au reușit să-și recapete independența de mult pierdută. Grecia a început operațiunea în 1822, deși chiar și în cazul acestei țări, frontierele actuale nu au existat până în 1913, când Creta a devenit în sfârșit și în mod legal parte a continentului.

Serbia a început propriile demersuri timide cu o răscoală în 1817, fiindu-i recunoscut statutul independent în 1867, și recunoașterea oficială în 1878. Cu toate acestea, chiar și în cazul Serbiei, a durat până în 1913 să obțină aproximativ granițele care aveau să devină, în cele din urmă, permanente, până când Kosovo, cu populația sa majoritar albaneză, a reușit să scape în 1999.

Din punct de vedere cultural și spiritual, Serbia - și părți asemănătoare ale fostei Iugoslavii, cum ar fi Muntenegru și Macedonia - erau foarte diferite de Croația și Slovenia la nord. Patru sute de ani de dominație musulmană/otomană au lăsat o amprentă permanentă, deoarece conducătorii erau complet străini de cei conduși. Otomanii au permis creștinismului ortodox să continue ceea ce a devenit cunoscut sub numele de sistemul millet. În esență, erai definit atât de religia ta, cât și de originea ta etnică.

Serbia era diferită. Dar este suficient să spunem că, odată cu dizolvarea statului iugoslav în anii 1990, cauza principală a conflictului consta în cine erai cu adevărat. În Balcani există un grup cunoscut în Occident sub numele de vlahi. În realitate, aceștia sunt aproape cu siguranță descendenții locuitorilor originari ai unei mari părți din Peninsula Balcanică înainte de apariția slavilor. Valahia, unul dintre principatele istorice care alcătuiesc în prezent România, sugerează cu tărie acest lucru, iar orice descriere obiectivă a identității lor ar sugera o strânsă afinitate cu românii de astăzi.

Însă, în anii 1990, „pseudo-istoria” pe care am văzut-o mai devreme a sugerat că mulți dintre sârbii de pe teritoriul devenit astăzi Bosnia sunt, de fapt, vlahi care s-au convertit la Biserica Ortodoxă sârbă în perioada islamică. Este de la sine înțeles că acest lucru este aprig disputat și este foarte puțin probabil, dar în războaiele purtate în Bosnia în ultima vreme, aceasta nu era o chestiune de interes pur academic.

Și cine sunt musulmanii bosniaci? În perioada medievală, mulți din acea zonă s-au convertit la o religie cunoscută acum sub numele de bogomilism. Aceasta era o credință asemănătoare cu mai cunoscuta erezie catară